

Magyar tudományosság a világban Hírösszefoglaló – 2022. december

Díjak, kitüntetések

SZKÁLA KÁROLY A HORVÁT MŰSZAKI TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ÉLETMŰDÍJASA – A Horvát Műszaki Tudományos Akadémia 44. évi rendes közgyűlésén **Ph.D. Szkála Károly** elnyerte a "tudás ereje" életműdíjat. A kitüntetést az Akadémia tagja, jeles tudós kapja a műszaki tudományok területén végzett teljes tudományos és kutatói tevékenységéért, valamint a szakma előrehaladásához való több éves hozzájárulásáért, különös tekintettel a kutatómunka eredményeinek szakmai alkalmazására <https://www.irb.hr/>

MAGYAR VONATKOZÁSÚ SIKER – **Jakubik Mária** közgazdász, az Egyesült Államok-beli Ronin Institute for Independent Scholarship kutatója, az MTA köztestületének külső tagja, *How can practical wisdom manifest itself in five fundamental management and leadership practices?* című tanulmánya elnyerte az Emerald Publishing Outstanding Paper Award 2022-t <https://www.researchgate.net/>

AZ MTA KOLOZSVÁRI AKADÉMIAI BIZOTTSÁGA A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA ALKALMÁBÓL ÁTADTA TUDOMÁNYOS DÍJAIT: • A Tudomány Erdélyi Mestere Díjat kapott **Hollanda Dénes** gépészmérnök, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem professor emeritusa, korábbi dékánja, az MTA köztestületének külső tagja • A Tudományos Kiválóság Díját kapta **Bodó Zalán** informatikus, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem docense, az MTA köztestületének külső tagja • Fial Kutatói Díjat kapott **Csiki Ottó** közgazdász, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem kutatója <https://kab.ro/>

A 2022. ÉVI KRISTÁLYGÖMB DÍJ NYERTESE DR. VASTAG ERNA – A Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia 2022. évi Kristálygömb Díját a kuratórium (**Kastori Rudolf** akadémikus, **dr. Gábrity Molnár Irén** és **dr. Csányi Erzsébet**) egyhangúlag **dr. Vastag Ernának** ítélte oda a biotechnikai tudományok, a növényélettan, növényanatómia, az abiotikus és biotikus stressztényezők, a városi erdőgazdálkodás terén elért kiváló eredményeiért és a Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferenciákon való kiemelkedő szerepléséért. **Vastag Erna** 2018-tól az Újvidéki Egyetem Mezőgazdasági Kara Gyümölcsstermesztési, Szőlészeti, Kertészeti és Tájépítészeti Tanszékének kutató-munkatársa <https://www.vajma.info/>

Hírek, események

FEDINEC CSILLA ELŐADÁSA LENDVÁN – A magyar tudomány napja alkalmából november 3-án Lendván a Bánffy Központban az MNMI, a Nemzetiségi Kutatóintézet Lendvai Kutatócsoportja és a Muravidéki Magyar Tudományos Társaság meghívására **dr. Fedinec Csilla**, a budapesti Társadalomtudományi Kutatóközpont tudományos főmunkatársa tartott előadást. Az orosz–ukrán háború és a kárpátaljai magyarok című aktuális előadását szép számú érdeklődő hallgatta meg <https://nepujsag.net/>

🕒 **EGY HÓNAP A MAGYAR TUDOMÁNY JEGYÉBEN** – Horvátországban ünnepélyes keretek között nyitották meg a magyar tudománynak szentelt programsorozatot. Az eszéki Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék által szervezett rendezvényen előadások és kultúrprogram várta az érdeklődőket ... A Tanszék immár harmadik éve csatlakozik a Tudomány Ünnepehez. A programon **dr. Szoták Szilvia**, az Országos Fordító és Fordításhitelesítő Iroda Zrt. lektorátusvezetője, **dr. Katalinić Krisztina**, a zágrábi Hungarológiai Tanszék docense és **dr. Medve Zoltán**, az eszéki magyar tanszék egyetemi tanára tartottak izgalmas, a fordítói szakmával, kihívásokkal kapcsolatos előadásokat úgy a szak-, mint a műfordítás területén <https://kepesujsag.com/>

A HATÁRON TÚLI, KÁRPÁTALJAI MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG NÉPSZERŰSÍTÉSE INNSBRUCKBAN – 2022. november 16-17. között az ausztriai Tirol tartomány székhelyén, Innsbruckban, a város legnagyobb egyetemén, az Universitát Innsbruck bázisán működő **DYME Reserch Group** és az egyetem angol tanszéke szervezésében került sor a kisebbségi két- és többnyelvűség kérdéseiről egy workshopra, melyre a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont munkatársai és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola hallgatói is meghívást kaptak. A rendezvényen bemutatjuk a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásait és az intézet legfontosabb angol nyelvű publikációit, kiadványait, valamint a hallgatók bemutatják a beregszászi, továbbá a főiskola Filológia Tanszékét, az ott folyó oktató- és kutatómunkát <https://mta.hu/>

150 ÉVES A KOLOZSVÁRI MAGYAR JOGTUDOMÁNYI EGYETEMI OKTATÁS – Az Erdélyi-Múzeum Egyesület Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztálya és a Sapientia EMTE Jogtudományi Intézet konferenciát szervezett 2022. november 17. 18.00-20.00 óra között *150 éves a kolozsvári magyar jogtudományi egyetemi oktatás* címmel. Az esemény helyszíne a Sapientia EMTE - Bocskai házának, Óváry tereme Kolozsváron (Mátyás király utca 4.) <https://mta.hu/>

A MAGYAR TUDOMÁNY NAPJA ERDÉLYBEN – 21. FÓRUM – Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2002 óta rendszeresen megszervezi *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* című rendezvénysorozatot, csatlakozva a magyar tudomány novemberi ünnepéhez. Az idei ünnepi rendezvényre 2022. november 18. 09.00-19.00 óra között a Protestáns Teológiai Intézetben (Kolozsvár, Bocskay/A. Iancu tér 13.) illetve az EME-székházában (Kolozsvár, Jókai/Napoca u. 2-4. sz.) került sor. Az elmúlt évek hagyományaihoz igazodva, az idei, 21. rendezvény is két részből állt: a pénteki ünnepi nyitórendezvényen plenáris előadások hangzottak el a tudomány időszerű kérdéseiről, melyekre minden évben fiatal hazai kutatókat kérünk fel. A konferencia másnapján a szakosztályok és a fíókegyesületek tartották meg a saját tudományterületükre szabott konferenciájukat <https://mta.hu/>

EGYÜTT A NYELVVEL, EGYÜTT AZ ŐRVIDÉKI MAGYAROKKAL – AZ IMRE SAMU NYELVI INTÉZET 15 ÉVE – Az Imre Samu Nyelvi Intézet 2007. november 23-án alakult meg, s az alsóőri (Unterwart/Ausztria) Öreg Iskolában mutatkozott be a helyi közösségnek és a széles nyilvánosságnak. [...] Ennek 15 éves apropójára került sor az ISNYI konferenciájára 2022. november 18. 15.00-18.00 óra között az alsóőri Öreg Iskolában (Ausztria, Kirchenallee 4.) <https://mta.hu/>

A TÖRTÉNELEM SZEKCIÓ KONFERENCIÁJA – Az EME Jakó Zsigmond Kutatóintézete és az Erdélyi Múzeum-Egyesület Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály szervezésében 2022. november 19-én 09.00-19.00 óra között sorra került konferencia gerincét Erdély középkori és fejedelemségkori jog- és társadalomtörténetének egyes kérdései adták. Többek között szó volt a 15. századi vajdai igazságszolgáltatásról, kolozsvári **Thomas Jordanus** humanista kapcsolatairól, **Péchi Simon** kancellár viselt dolgairól és Talmudfordításairól <https://mta.hu/>

IRODALOM, NYELVÉSZET, SZÍNHÁZTUDOMÁNY INTERDISZCIPLINÁRIS KONTEXTUSBAN – Az esemény az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya egy részének éves seregszemléje. Tudományterületek dialógusára törekszik a bejelentett témajavaslatok alapján az irodalom- és nyelvtudomány, a színháztudomány különböző területeinek kutatási eredményeit ez alkalommal többek között zene-, jog- és neveléstudománnyal összefüggésben láttatták a konferencia résztvevői 15-15 perces előadásukban. A BBTE Hungarológiai Doktori Iskola, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály és az Interkulturali-THÉ Egyesület konferenciájára 2022. november 19. 09.00-19.00 óra között az EME-székházában került sor <https://mta.hu/>

ERDÉLYI TERMÉSZETTUDOMÁNYI KONFERENCIA (ETK-21) – Az online eseményen 10-15 perces előadások hangzottak el a biológia, fizika, földtudományok, kémia, környezet-tudományok területéről. A szerzők saját tudományos kutatásaik eredményeit mutatták be, változatos, időszerű tematikai köröket érintve. A dolgozatok döntő többségét az interdiszciplináris kutatások jellemezték. [...] A Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kémia és Vegyészmérnöki Kar, a BBTE Magyar Kémia és Vegyészmérnöki Intézet illetve az Erdélyi Múzeum-Egyesület Természettudományi Szakosztályának konferenciájára 2022. november 19. 09.00-14.00 óra között az EME-székházában került sor <https://mta.hu/>

XXIII. MŰSZAKI TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK – Az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya 23. alkalommal szervezett tudományos ülészetet a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Marosvásárhelyi Karával közösen Kolozsvárt a Magyar Tudomány Napja rendezvénysorozat keretében, ezúttal hibrid formában 2022. november 19-én 09.00-14.00 óra között. [...] A rendezvény ünnepélyes keretet biztosított a Jenei Dezső-emléklap átadására, s bemutatásra kerültek az EME 2022-ben megjelent műszaki és technikatörténeti kiadványai is <https://mta.hu/>

PLENÁRIS ELŐADÁSOK ÉS POSZTERBEMUTATÓ A RÁKÓCZI-FŐISKOLÁN – *Tudomány napja – 2022* címmel természettudományi tematikájú tudományos konferenciát szervezett november 10-én a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (II. RF KMF) bázisán működő Fodor István Kutatóközpont. A szervezők ezúttal két fő témakört határoztak meg a konferencia tervezésekor: „*Idén a közbeszédben és a tudományban is két fő gondolkör hatotta át a beszélgetéseinket: mi történik a környezetünkben, az éghajlatokkal, illetve mi történik Ukrajnában?*” emelte ki **Kolozsvári István**, a Fodor István Kutatóközpont igazgatója, az alkalom főszerzője köszöntőjében. [...] A szervezők minden évben törekednek arra, hogy a kárpátaljai magyar természettudományosság helyzete és annak eredményei is előtérbe kerüljenek, így az esemény folytatásában a poszter szekció keretében szemléltették a Fodor István Kutatóközpont, valamint a Biológia és Kémia Tanszék közelében zajló kutatások tematikáit, tehetséges diákjaik friss eredményeit <https://karpataljalap.net/>

XIX. FIATAL KÁRPÁTALJAI MAGYAR KUTATÓK KONFERENCIÁJA – A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola és a GENIUS Jótékonyági Alapítvány szervezésében, a Magyar Tudomány Ünnepe programsorozat keretein belül került megrendezésre a fiatal kárpátaljai magyar kutatók XIX. fóruma. A konferenciára 16 kárpátaljai fiatal jelentkezett. Az előadásukat követően egy szakértői zsűri adott tanácsokat a kutatások elmélyítését és tökéletesítését illetően. A 16 résztvevő 7 felsőoktatási intézményt képviselt <https://tv21ungvar.tv/>

A SPRINGER KIADÓNÁL JELENT MEG Lendák-Kabók Karolina *National Minorities in Serbian Academia. The Role of Gender and Language Barriers* című kötete. A szerző az MTA köztestületének külső tagja <https://link.springer.com/>

DOMUS 25

DOMUS 25 – A Magyar Tudományos Akadémia 25 évvel ezelőtt, 1997-ben indította el a Domus Hungarica Scientiarum et Artium ösztöndíjprogramot. Az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság és a Domus

Kuratórium a negyedszázados ösztöndíjprogramot a határon túli területeken és Budapesten is konferenciák szervezésével ünnepelte ... <https://mta.hu/>

A BUDAPESTI DOMUS 25 KONFERENCIÁN ÜNNEPELTÉK AZ 1997-BEN INDÍTOTT DOMUS HUNGARICA SCIENTIARUM ET ARTIUM ÖSZTÖNDÍJPROGRAMOT

A budapesti Domus 25 konferencián, 2022. november 28-án ünnepelték a Magyar Tudományos Akadémia által 1997-ben indított Domus Hungarica Scientiarum et Artium ösztöndíjprogramot. Az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság és a Domus Kuratórium negyedszázados ösztöndíjprogramjának ünneplésén visszaemlékezésekre, eredmények bemutatására került sor, valamint szóba került a Domus program jövője is. Az ünnepi ülésen kitüntették az elmúlt 25 év legsikeresebb Domus ösztöndíjasait –

Freund Tamás, az MTA elnöke köszöntötte az ünnepi alkalomra egybegyűlt közönséget ... Az eredmények és a jelen bemutatását követően a program legsikeresebb pályázóinak emléklappal való megjutalmazása következett. Az emléklapokat **Freund Tamás**, az MTA elnöke és **Kocsis Károly**, az MTK EB elnöke adta át az alábbi kutatóknak: **Bajcsi Ildikó**, **Balogh Csaba**, **Bauko János**, **Beregszászi Anikó**, **Bitay Enikő**, **Csernicskó István**, **Dudás Attila**, **Fleisz János Tibor**, **Jancsó Árpád László**, **Jenkovszky László**, **Lukity Tibor**, **Presinszky Károly**, **Simon Attila**, **Suslik Ádám**, **Tamási Zsolt-József**, **Urák István**, **Vančo Ildikó**, **Varga P. Ildikó** és **Várhelyi Csaba** ... Az ülés második részében a Domus ösztöndíjasok előadásait hallgathatták meg a jelenlévők <https://mta.hu/>

A VAJDASÁGI KUTATÓK TÁMOGATÁSA – Vajdaságban a Domus 25 elnevezésű konferenciát Újvidéken, a Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács Tudósklubjában tartották meg – **Csányi Erzsébet** elnök, Vajdasági Magyar Akadémiai Tanács: *A vajdasági magyarság és egyáltalán a határon túli régiók tudományos közösségei számára azt hiszem, hogy ez egy óriási lépés, hogy megnyíltak ezek a lehetőségek, hogy az MTA felkarolta a határon túli régiók tudományosságát és tudatosan építette a kapcsolatokat és az ösztöndíjforrásokat.* **Kontra Miklós** elnök, Domus Kuratórium: *Ami nekem a legfontosabb, mert én nyelvész vagyok, az a Termini magyar online szótár. Ami egy olyan szótár, amibe a Magyarországon ismeretlen, de Vajdaságban, Erdélyben, Kárpátalján, különböző területeken ismert szavak, kifejezések, szójelentések és hasonlóak vannak jól dokumentálva ...* <https://www.rtv.rs/>

DOMUS 25 – AZ MTA PROGRAMSOROZATA A TUDOMÁNY ÜNNEPE KAPCSÁN KOMÁROMBAN

Morvai Tünde, az MTA Titkárság Határon Túli Magyarok Titkárságának vezetője köszöntötte a november 30-án a Csemadok-székházban szervezett konferenciasorozat komáromi állomásának előadóit és hallgatóit. Mint mondta, Csíkszereda, Újvidék és Budapest után érkeztek Komáromba, majd felkérte **Kontra Miklóst**, a Domus Kuratóriumának elnökét, tartsa meg köszöntőjét – **Kontra Miklós** elmondta, a Magyar Tudományos Akadémia akkori elnöke, **Glatz Ferenc** hozta létre 25 évvel ezelőtt a Domus magyarországi ösztöndíjprogramot. Ekkor dőlt el, hogy az Akadémia kultúr-nemzeti alapon fog működni, ami azt jelenti, hogy mindenki, aki magyar tudós,

illetve azok, akik magyar témát kutatnak, beléphet a társaságba – magyarázta. „Végül 2000-ben formalizálódott, akkor, amikor a MTA külső köztestületi tagsága is létrejött. Feladatunk, hogy amennyire tudjuk, integráljuk a Kárpát-medencei és azon túli magyar tudósvilágot” – fogalmazott – A konferencia első részében **Szarka László** történész, a Selye János Egyetem oktatója volt ösztöndíjasként emlékezett vissza a kezdetekre, majd a Domus-

ösztöndíjasok közül **Bajcsi Ildikó** történész, **Bauko János** nyelvész, valamint **Misad Katalin** nyelvész adtak elő <https://felvidek.ma/>

PHILOS MŰHELYKONFERENCIA 2022 – A Philos folyóirat az elmúlt években immár öt alkalommal szervezett műhelykonferenciát a Vajdasági Magyar Tudományos Diákköri Konferencia egyik bevezető napján. A folyóirat és annak műhelye elsősorban azt a szerzői gárdát mozgósítja, amely a VMTDK-kon nevelődik ki folyamatosan. A konferencián a humán tudományok, a művészetek és a szépirodalom egyaránt érintetté válik, a programba iktatott könyvbemutatók is elősegítik az interdiszciplináris dialógust. A Vajdasági Magyar Felsőoktatási Kollégium műhelykonferenciájára ezúttal 2022. november 24-én került sor az Újvidéki Egyetem, Rektorátusán <https://mta.hu/>

NYELV ÉS MEGISMERÉS - NYELVÉSZETI KUTATÁSOK HATÁRON INNEN ÉS TÚL – 30. EGYETEMI NYELVÉSZETI NAPOK AZ ÚJVIDÉKI MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM TANSZÉKEN – Az újvidéki Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelv és Irodalom Tanszékén idén, november 8-án, délelőtt fél tíztől 30. alkalommal tartották meg a hagyományos, Egyetemi Nyelvészeti Napok néven futó nemzetközi tudományos tanácskozást. A konferencia átfogó témája ezúttal a nyelvi megismerés volt, amely lehetőséget adott a legújabb nyelvészeti kutatások áttekintésére határon innen és túl <https://www.vajma.info/>

EGYÜTT TÁRJÁK FEL A KÖZÖS MŰLTAT – Példás magyar–román együttműködés eredményeképpen születnek meg a két ország levéltáraiban az Erdély történetére vonatkozó anyagokat feldolgozó kétnyelvű tájékoztató útmutatók. Ezek közül négyet mutattak be Nagyváradon – A Román Nemzeti Levéltár és a Magyar Nemzeti Levéltár 2011-ben írta alá azt az együttműködési szerződést, melynek értelmében a felek vállalták azt, hogy a kezdetektől 1918-ig a levéltárakban fellelhető erdélyi vonatkozású iratokat, gyűjteményeket bemutatják, az így összegyűjtött adatokból pedig kétnyelvű gyűjteményismertetőt készítenek. Ezek közül a kutatókat segítő útmutatók közül már elkészült hét ... <https://www.erdon.ro/>

NŐK A TUDOMÁNY ÉS A GAZDASÁG SZOLGÁLATÁBAN – *A tudomány és a gazdaság egy közös feladatért* – ezzel a címmel tartott a Szerbiai Tudósok Nők Egyesülete konferenciát Újvidéken. A Szerbiai Tudós Nők Egyesületét három nő alapította meg egy évvel ezelőtt. A szervezet fennállásának egyéves évfordulóján konferenciát tartottak a Tartományi Gazdasági Kamarában, amelyen a többi között arról is szó esett, hogy a gazdaság hogyan és milyen módon támogathatja a kutatásokat <https://www.rtv.rs/hu/>

MIGRÁCIÓ ÉS MOBILITÁS – A Kiss Lajos Néprajzi Társaság szervezésében, került sor a Migráció és mobilitás kutatás című konferenciára. Az esemény helyszíne a topolyai művelődési otthon volt. A konferencia témái: A térség népességének a demográfiai folyamatai; Történelmi emlékezet narratívái a valamikori betelepülésről, nagyszaladásokról, kivándorlásokról; Belső, regionális és nemzetközi mobilitás és migráció a 20. század második felében és a 21. században, ennek motivációi és hatása az életmódra, szokásokra a család- és háztartásszerkezet viszonyaira, identitásra, reprezentációra... <https://mta.hu/>

INTERDISZCIPLINÁRIS KONFERENCIA ZAJLOTT A PKE-N – Nívós konferencia helyszíne volt a nagyváradai Partiumi Keresztény Egyetem csütörtökön és pénteken a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat keretében. A IV. Interdiszciplináris konferencia a Kárpát-medencei magyarság társadalmi és gazdasági helyzetéről most először került a magyar határokon túlra, így a társszervező Partiumi Keresztény Egyetem falai közé. A Nemzetstratégiai Kutatóintézet, az Orbán Balázs Intézet Egyesület és a PKE közös konferenciájának témaköre az Ember és társadalom a 21. században: hálózatok, terek és határhelyzetek, ugyanakkor a regionalitás körül forgó kérdések is terítékre kerültek. A tudományos találkozó témaköreit **Péti Márton**, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnökhelyettese, az első programpont moderátora ismertette köszöntésében. Az elnökhelyettes köszönetet mondott a PKE-nek, amely nemcsak a helyszínt biztosította, hanem fontos partner volt a

szervezésben és a lebonyolításban is. Ugyanakkor megköszönte a Pallas Athéné Domus Meriti Alapítvány (PADME) támogatását. Mindezek mellett elmondta, több más szervezet is támogatta a konferencia létrejöttét, ezek közül is kiemelt még néhányat, majd felkérte **dr. Pálfi Józsefet**, a PKE rektorát, köszöntse a jelenlévőket ... <https://www.erdon.ro/>

A ROMÁK NÉLKÜL NEM LENNÉNEK OLYAN JÓK A MAGYARLAKTA MEGYÉK TERMÉKENYSÉGI MUTATÓI – A székelyföldi megyék termékenységi mutatói magasabbak az országos átlagnál, de nem tudják ellensúlyozni az erdélyi magyar népesség jelentős mértékű elöregedését – mutatott rá **Veres Valér** szociológus. Az egyetemi tanár, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Szociológia és Szociálismunkás-képző Karának dékánhelyettese a Magyar Tudományos Akadémia Kolozsvári Területi Bizottságának (KAB) meghívására tartott online előadást hétfő este a romániai demográfiai folyamatokról <https://transtelex.ro/>

Várható események, felhívások

KMAT KÖZGYŰLÉS: DECEMBER 15. – A Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács (KMAT) 2022. évi közgyűlésének időpontja: 2022. december 15. A körülményekre való tekintettel a közgyűlést ONLINE formában szervezik meg a Google Meet platformon. Csatlakozási link: meet.google.com/bvo-knpt-foq
<https://kmat.uz.ua/>

Kérjük szíves közreműködésüket abban, hogy a tájékoztató azon részei, amelyek a kutatóhely számára relevánsak, megküldésre kerüljenek annak vezetőjéhez, illetve minden érdeklődő és érdekelt munkatárs részére.

Együttműködésüket köszönjük!